

Eva García Sáenz de Urturi

De heren van de tijd

Vertaald uit het Spaans door Jacqueline Visscher

A.W. Bruna Uitgevers

1

Het Palacio de Villa Suso

Unai

September 2019

Ik zou deze geschiedenis kunnen beginnen met de verwarrende vondst van het lichaam van een van de rijkste mannen van het land, de eigenaar van een groot lowcostmode-imperium, vergiftigd met cantharide – de legendarische middeleeuwse viagra – in het Palacio de Villa Suso. Dat doe ik niet.

In plaats daarvan vertel ik liever wat er gebeurde op de avond dat we naar de onthutsende presentatie gingen van de roman waarover iedereen het had: *De heren van de tijd*.

We waren gefascineerd door die historische roman. Ik wel in de eerste plaats, dat geef ik toe. Het was zo'n boek waardoor je gegrepen wordt, een onzichtbare hand die je vanaf de eerste alinea in je nekvel pakt en je als een magneet zijn grimmige middeleeuwse wereld in trekt terwijl jij je willoos laat meevoeren.

Het was geen boek, het was een val van papier, een hinderlaag van woorden... en er was geen ontkomen aan.

Mijn broer Germán, mijn alter ego Estíbaliz, onze vrienden-groep... Niemand had het ergens anders over en velen hadden de roman ondanks de vierhonderdzeventig pagina's in drie avonden uitgelezen, terwijl anderen hem juist doseerden alsof het een gif was – van het soort dat je genot geeft wanneer je het jezelf toedient – en de ervaring om met het hoofd in het jaar des Heeren

1192 te zitten probeerden te rekken. Die onderdompeling was zo intens dat ik Alba soms, wanneer we tussen de lakens stoeiden in nachten met verstrengelde dijen en tongen, *mi senjora* noemde.

Er was een extra spannende factor, een op te lossen raadsel: de identiteit van de schuwe auteur.

Al anderhalve week een kaskraker in de boekhandels, maar er was niet één foto van hem in de kranten verschenen, en ook niet op het omslag van de roman. Interviews had hij evenmin gegeven. Geen spoor van een digitale identiteit op de social media en ook geen website. Hij was een paria van het heden of iemand die echt in een anachronistisch, analoog verleden leefde.

Het vermoeden bestond dat de naam waarmee hij zijn werk had getekend, Diego Veilaz, een pseudoniem was, een knipoog naar de lezer en naar de hoofdpersoon van de roman, de charismatische graaf don Diago Vela. Hoe konden we het ook weten? Hoe konden we op dat moment ook maar iets weten, toen de waarheid haar grillige vleugels nog niet had uitgeslagen boven de geplaveide straten van de Almendra Medieval, de middeleeuwse amandelvormige stadskern.

De avond viel in sepia toen ik het Plaza del Machete overstak met Deba op mijn schouders. Ik vertrouwde erop dat mijn dochttertje van twee – zij vond zichzelf al groot – niet te druk zou zijn tijdens de presentatie van *De heren van de tijd*. Grootvader was meegekomen als versterking, ook al was het de vooravond van San Andrés en werden in Villaverde de patroonsfeesten gevierd.

Hij had zich bij ons thuis aangediend met een: ‘Ik zorg voor de kleine meid, jongen.’ En het kwam Alba en mij goed uit om eens te kunnen ontspannen.

Al enkele weken maakten we lange dagen vanwege de verdwijning van twee jonge zusjes onder vreemde, echt heel vreemde omstandigheden, en we konden wel wat slaap gebruiken.

Nog een paar uur en dan zouden we een korte adempauze kunnen nemen na een vruchteloze zoektocht van veertien da-

gen. Als een blok op het dekbed vallen en bijtanken om een zaterdag aan te kunnen die al even frustrerend dreigde te worden.

We hadden ons huiswerk zorgvuldig gedaan maar niets bereikt: een speurtocht met vrijwilligers en honden, op rechterlijk bevel de mobieltjes van hun hele vriendenkring afgetapt, alle camera-beelden van de provincie bekeken, voertuigen van familieleden uitgekamd door de technische recherche, iedereen verhoord met wie ze in hun schamele zeventien en twaalf levensjaren waren omgegaan.

Ze waren in rook opgegaan... en het waren er twee.

Een bijzonderheid die het drama verdubbelde, en ook de druk van hoofdcommissaris Medina op Alba.

Een ellenlange rij wachtte in het flauwe licht van de lantaarns op het Plaza del Machete op het begin van de presentatie.

Een groenfluwelen jongleur haalde capriolen uit met drie rode ballen, een diknekkige man liet de kop van een witte boa in zijn mond glijden. Op het geplaveide plein rook het naar platte maiskoeken en *torta de chinchorta*, en een paar uitbundige violisten vertolkten de muziek van *Game of Thrones*. De middeleeuwse markt die in september werd gehouden viel samen met de signeursessie van de roman.

Het plein, dat vroeger de markt was geweest, was voller dan ooit en de groepjes lezers gingen op in de menigte onder de Arquillos del Juicio, opgeslokt door de luidruchtige verkopers van aardewerken kruiken en lavendelolie.

Toen zag ik Estíbaliz, mijn collega bij de strafrechtelijke opsporingsdienst, met de moeder van Alba, die haar meteen had geadopteerd toen ze elkaar leerden kennen en die haar systematisch had opgenomen in al onze familietradities.

Mijn schoonmoeder, Nieves Díaz de Salvatierra, was een teruggetrokken actrice die in de jaren vijftig het wonderkind van de vaderlandse film was geweest. Ze had haar felbegeerde rust gevonden als eigenares van een kasteelhotel in Laguardia, tussen

wijngaarden en de Sierra de Toloño, de Keltische god Tullonius, tot wie ik mijn smeekbedes richtte wanneer het universum klote werd.

‘Unai!’ riep Estíbaliz met opgestoken arm. ‘Hier!’

Alba, grootvader en ik liepen naar hen toe. Deba gaf haar tante Esti een natte klapzoen en eindelijk konden we het Palacio de Villa Suso binnen, een stenen renaissancegebouw dat al zo’n vijf eeuwen het hoge deel van de stadsheuvel domineerde.

‘Volgens mij is de familie compleet,’ zei ik, en ik strekte mijn arm uit naar een hemel die almaar donkerder indigo werd. ‘Allemaal even naar de telefoon kijken, graag.’

Vier generaties Díaz de Salvatierra en López de Ayala lachten voor de familieselfie.

‘De presentatie is in de Martín de Salinas-zaal, op de tweede verdieping, dacht ik.’ Alba leidde ons, goedgemutst. ‘Wat een onschuldig mysterie, hè?’

‘Wat bedoel je?’ vroeg ik.

‘De grote onbekende, de identiteit van de auteur. Vanavond komen we eindelijk te weten om wie het gaat...’ antwoordde ze terwijl ze mijn hand pakte en haar vingers met de mijne vervlocht. ‘Waren de raadsels die wij op het werk ontrafelen maar zo onschuldig.’

‘Over mysteries gesproken...’ onderbrak Estíbaliz haar, nadat ze haar een duwtje had gegeven bij de ingang van de zaal. ‘Stap niet op de ingemetselde vrouw, Alba. De bewakers zeggen dat ze angstaanjagend jammert als ze ’s nachts door de verlaten gangen van de toiletten dwaalt. Ze beweren dat het de naargeestigste wc’s van de stad zijn.’

Alba sprong opzij. Meegevoerd door de meute was ze precies op de beglaasde vloer gestapt die zicht gaf op de grafsteen waaronder volgens een bord aan de wand de botten van een vrouw uit de middeleeuwen begraven lagen.

‘Niet over spoken en skeletten praten waar Deba bij is,’ zei ze met een knipoog, en op zachtere toon: ‘Ik wil niet dat ze vanavond wakker ligt. Vanavond moet ze slapen. Als een beer in

winterslaap. Haar moeder moet dringend bijslapen.’

Grootvader glimlachte, met dat halve lachje van een honderdjarige die, wat het lezen van personen betreft, lichtjaren op ons voorligt.

‘Alsof jullie het meiske bang kunnen maken met een paar misplaatste botten.’

Ik zou zeggen dat er een zweem van trots in zijn gebarsten stem lag, want grootvader ging er prat op dat hij zijn achterkleindochter het best begreep. Ze onderhielden een soort effectieve telepatie die ons allemaal buitensloot: haar moeder, haar oma Nieves, haar oom Germán en tante Esti, en mij ook. Deba en grootvader hadden genoeg aan een blik en een schouderophalen, en tot onze wanhoop kon hij beter dan wie ook de nuances duiden van mijn dochters gehuil, haar beweegredenen om haar regenlaarsjes niet aan te willen ook al was dat echt nodig, of de verborgen betekenis van de krabbels waarmee ze elk oppervlak dat ze op haar weg tegenkwam bekladde.

Eindelijk konden we de stampvolle zaal in, al moesten we het doen met stoelen op de voorlaatste rij. Grootvader zette Deba op zijn knie en liet zijn achterkleindochter met zijn baret spelen, iets wat hun fysieke gelijkenis benadrukte en haar tot een kleine kloon van hem maakte.

Terwijl grootvader mijn dochtertje bezighield, maakte ik me in gedachten los van mijn drukke werk en ik keek omhoog: de smalle zaal met stenen wanden had een plafond van robuuste houten balken. Achter de lange tafel met drie ongeopende flesjes water en drie lege stoelen hing prominent een verbleekt wandtapijt met het paard van Troje.

Ik keek op mijn telefoon, de presentatie had al bijna drie kwartier vertraging. De heer rechts van me, met een exemplaar van de roman op schoot, schoof onrustig heen en weer op zijn stoel, en hij was niet de enige. Presentatie, ho maar. Alba keek me een paar keer aan alsof ze wilde zeggen: ‘Als het nog lang duurt, moeten we naar huis met Deba.’

En ik knikte, maar streelde eerst even de rug van haar hand en

stelde haar met een blik een nachtelijk avontuurtje in het vooruitzicht.

Wat heerlijk voelde het om je niet te hoeven verstoppen, wat heerlijk voelde het om een gezin van drie te vormen, wat goed was het leven wanneer het niet zijn tanden liet zien. Mijn leven bestond al twee lange jaren – vanaf de dag dat Deba was geboren – uit een gelukkige verzameling gezinsgewoontes.

Die opeenstapeling van onschuldige dagen met mijn dames beviel me uitstekend.

Op dat moment liep er een dikke, zwetende man langs me heen die ik herkende: het was de uitgever van Malatrama.

Een tijd geleden hadden we elkaar getroffen tijdens de zaakde Riten van het water. Zijn uitgeverij publiceerde het werk van het eerste slachtoffer, Annabel Lee, striptekenaar en vroeger vriendinnetje van mijn hele vriendengroep, die stuk voor stuk als een blok voor haar waren gevallen, om het zo maar te zeggen. Het deed me goed hem weer te zien. Hij werd gevolgd door een kerel met een volle baard, wellicht onze schuwe auteur, en in de stenen zaal steeg een tevreden en verwachtingsvol geroezemoes op dat de vertraging van bijna een uur leek te vergeven.

‘Eindelijk,’ siste Esti, die naast me zat. ‘Vijf minuten langer en we hadden de ME moeten oproepen.’

‘Doe me een lol, met die vermiste meisjes hebben we de afgelopen twee weken al genoeg feest gehad.’ Haar rode haar zwiepte in mijn ogen toen ze naar me toe boog, ik vroeg haar met een blik om stil te zijn.

‘Die komen wel terug bij papa en mama, dat heb ik je al duizend keer gezegd,’ fluisterde ze nog snel.

‘Mogen de goden je verhoren, dan kunnen we eindelijk slapen,’ zei ik terwijl ik een geeuw onderdrukte.

Gelukkig had ik mijn spraakvermogen praktisch helemaal terug na de afasie van Broca die ik in 2016 had opgelopen. Na drie jaar intensieve logopedie hoorde ik weer bij de wereld van de spraakzame onderzoekers, en op een enkele tijdelijke blokkade

na als gevolg van vermoeidheid, stress of slaapttekort kwamen mijn redenaarskunsten er weer vloeiend uit.

‘Eén twee, één twee...’ snerpde de stem van de uitgever. ‘Ben ik goed te horen?’

De aanwezigen knikten als één man.

‘Het spijt me dat deze bijeenkomst met zoveel vertraging begint, en ik moet u helaas vertellen dat de auteur van de roman niet naar het evenement van vanavond heeft kunnen komen,’ deelde hij mee na met trillende hand over zijn ruige, golvende bardenbaard te hebben gestreken.

De reactie bleef niet uit en enkele aanwezigen verlieten de ruimte, met medeneming van hun slechte humeur. Met een verslagen blik volgde de uitgever de ruggen van de eerste deserterende lezers.

‘Ik begrijp uw teleurstelling, geloof me. Dit stond niet op het programma, maar omdat ik de avond niet verloren wil laten gaan voor iedereen die op de presentatie van de auteur heeft gewacht, zou ik Andrés Madariaga aan u willen voorstellen. Hij is doctor in geschiedenis en een van de archeologen uit het team van de Stichting van de Santa María-kathedraal dat een aantal jaar geleden opgravingen heeft verricht op luttele meters van de plek waar we nu zitten, op de heuvel van Villa de Suso en in de ondergrond van de Oude Kathedraal. Hij wilde onze gevierde schrijver bijstaan tijdens de presentatie en de aanwezigen vertellen over de ongelooflijke parallellen tussen de Almendra Medieval zoals we die nu kennen en het Victoria uit de twaalfde eeuw dat in de roman wordt opgevoerd.’

‘Inderdaad.’ De archeoloog kuchte. ‘De vertelling is verbazingwekkend getrouw, alsof de auteur bijna duizend jaar geleden echt door deze straten heeft gelopen. Op deze plek hier, naast de oude poort van het *palacio*, op de trappen die we nu kennen als San Bartolomé, was in de middeleeuwen de Portal del Sur gevestigd, een van de toegangspoorten tot het ommuurde deel van de stad die...’

‘Hij weet niet wie het is,’ fluisterde Alba naast mijn oorleletje, dat alleen al van haar adem ging gloeien.

‘Wat bedoel je?’ mompelde ik.

‘Dat de uitgever evenmin weet wie de auteur is. Hij heeft zijn naam niet één keer genoemd en niet aan hem gerefereerd als Diego Veilaz, het pseudoniem. Hij heeft geen flauw idee wie het is.’

‘Of hij wil het mysterie intact houden tot de volgende bijeenkomst waarop de auteur verschijnt en de nieuwsgierigheid brandende houden.’

Ze keek naar me alsof ik een klein kind was, niet echt overtuigd.

‘Ik zou zweren van niet, ik zou zweren dat hij net zo in het duister tast als wij.’

‘Wellicht weet u niet dat we ons bij de achtermuur van de oorspronkelijke ommuring bevinden, de muur van vóór de stichting van de stad. Ziet u hem? Het is deze hier,’ zei de archeoloog terwijl hij naar de stenen wand rechts van hem wees. ‘Uit de C14-datering weten we dat hij al eind elfde eeuw is geconstrueerd, een eeuw eerder dan we altijd hadden aangenomen. We kunnen stellen dat we ons op dezelfde plek bevinden als waar de roman zich afspeelt. In feite sterft een van de romanpersonages hier heel dichtbij, bij dit stuk van de stadsmuur. Velen zullen zich afvragen wat cantharide, Spaanse vlieg of oliekever eigenlijk is. In de roman komt het voor als een bruin poeder dat iemand bij wijze van afrodisiacum toedient aan ons arme personage. En het is waar, ik bedoel, haalbaar,’ corrigeerde hij zichzelf.

De archeoloog keek op. We luisterden allemaal aandachtig.

‘Cantharide was de middeleeuwse viagra bij uitstek,’ ging hij tevreden verder. ‘Een poeder verkregen uit het metallic groene schild van een kleine kever die veel voorkomt in Afrikaanse gebieden. Cantharide was het enige beproefde afrodisiacum om mannen een flinke erectie te bezorgen. De stof verwijdt de bloedvaten op een effectieve manier, maar raakte in onbruik doordat “de dosis het gif maakt”, zoals Paracelsus zei. Twee gram cantharide doodt de meest gezonde persoon in deze zaal, vandaar dat het in de zeventiende eeuw niet meer werd gebruikt toen de zogeheten “snoepjes van Richelieu” het halve hof in Frankrijk uit-

schakelden gedurende de orgieën van die tijd, nog daargelaten dat de markies de Sade werd aangeklaagd voor moord toen enkele argeloze dames overleden nadat hij het hun had toegediend.’

Ik keek om me heen. De mensen die waren gebleven voor het geïmproviseerde praatje van de archeoloog luisterden geïnteresseerd naar de middeleeuwse anekdotes die hij opdiste. Deba was in slaap gevallen met grootvaders baret op, zijn stokoude kolen-schoppen lagen beschermend om haar heen. Nieves luisterde belangstellend, Alba streelde mijn bovenbeen en Esti keek verstrooid naar de balken van het plafond. Kortom, alles prima.

Veertig minuten later nam de uitgever het woord nadat hij een mishandeld halvemaanvormig brilletje op het puntje van zijn enorme neus had gezet.

‘Ter afsluiting van deze bijeenkomst zou ik nu de eerste alinea’s van *De heren van de tijd* willen voorlezen.

Ik heet Diago Vela, ze noemen me graaf don Diago Vela, zo men wil. In deze kroniek maak ik getrouw gewag van de gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden vanaf de dag dat ik na een afwezigheid van twee jaar terugkeerde naar het oude plaatsje Gasteliz of, zoals de heidenen het noemden, Gaztel Haitz, de Kasteelrots.

Ik reisde terug via Aquitanië en nadat ik Ultrapuertos was doorgetrokken...’

Opeens hoorde ik achter me de zaal deur opengaan. Een beetje nieuwsgierig draaide ik me om. Ik zag een grijzende man van een jaar of vijftig met een kruk binnenstropelen die riep: ‘Is er een dokter in de zaal? Het palacio is leeg, er moet een dokter komen!’

Esti, Alba en ik kwamen als een telepathische drieling overeind en we haastten ons naar de man toe om hem te kalmeren.

‘Gaat het?’ vroeg Alba, als altijd doortastend. ‘We bellen meteen 112, maar vertel, wat is er met u aan de hand?’

‘Het is niet voor mij. Het is voor de man die ik beneden heb gevonden, in de toiletruimte.’

‘Wat is er met die man?’ vroeg ik met de telefoon al in mijn hand.

‘Hij ligt op de vloer. Het was lastig om op mijn knieën te zakken om te kijken of hij dood is, want met die kruk valt dat niet mee, maar ik zou zweren dat hij niet beweegt. Óf hij is bewusteloos óf hij is dood,’ zei de man. ‘En ik denk dat ik hem heb herkend, ik denk dat het... Nou ja, ik weet het niet zeker, maar ik denk dat het...’

‘Maakt u zich daar maar niet druk over, wij nemen het over,’ onderbrak Estíbaliz hem, die haar legendarische geduld weer eens vertoonde.

De hele zaal keek naar ons en luisterde zwijgend. De uitgever had het voorlezen gestaakt, geloof ik. Ik weet het niet, het drong niet tot me door. Ik wierp een laatste blik op grootvader, die me aankeek met een: ik zorg voor Deba, ik breng haar naar huis en stop haar in bed.

Ik snelde samen met Esti de trappen af naar de toiletten. In de haast stapten we allebei op het glas waaronder de resten van de ingemetselde vrouw uit Villa de Suso lagen. Ik dacht er niet eens aan. Ik was er eerder dan mijn collega, en op de vloer trof ik een lange, goedgeklede man aan. Roerloos, met een verstarde grimas van pijn die mij ook pijn deed.

De toiletruimte was smetteloos, een steriel witte omgeving met een fotomontage van de daken en de vier torens van Vitoria op de deuren van de hokjes.

Ik haalde mijn telefoon uit mijn zak, schakelde de zaklampmodus in en hield hem een paar millimeter van zijn gezicht. Niets. Zijn pupillen vernauwden niet.

‘Verdorie...’ verzuchtte ik bij mezelf. Ik voelde de halsslagader, wellicht op zoek naar een wonder. ‘Geen miosis hier, Esti. Hartslag evenmin. Deze man is dood. Raak niets aan, informeer de commissaris, laat haar het melden.’

Mijn collega knikte, ze wilde net Alba’s nummer kiezen toen ik haar onderbrak.

‘Het ruikt hier naar stinkbommen,’ zei ik snuffelend. ‘Deze man

heeft een duur luchtje op, maar het geurtje kan die vieze stank niet verhullen.’

‘Het zijn de heren-wc’s, wat wil je?’

‘Dat is het niet, ik bedoel dat het ruikt naar die stinkbom-ampullen die ze verkochten bij de feestwinkel toen we klein waren, weet je nog? Ze zaten in doosjes met het silhouet van een Chinese mandarijn erop.’

We wisselden een blik; het ging nu niet om een kinderspelletje.

‘Je bedoelt dat je denkt dat deze man vergiftigd is.’

Het was me nog niet duidelijk of ik een natuurlijke dood of een vergiftiging voor me had, maar omdat ik een voorzichtig type ben en niet graag spijt wil hebben van iets wat ik heb nagelaten, en ook uit respect voor de reusachtige overledene, knielde ik bij hem neer en prevelde mijn gebed: ‘Hier eindigt jouw jacht, hier begint de mijne.’

Ik bekeek hem nauwkeurig en ging toen over op praktische zaken: ‘Volgens mij heeft de getuige gelijk. Er zijn niet veel foto’s van hem, ook al had hij een heel bijzonder voorkomen en heb ik altijd vermoed... Ik geloof dat we hier een geval van arachnidisme hebben.’

‘In je moerstaal, Kraken.’

‘Deze man heeft, of had, het syndroom van Marfan. Lange ledematen, bolle ogen. Kijk eens naar zijn vingers. Kijk eens naar zijn lengte. Als hij het inderdaad is, breekt de hel los. Blijf bij het lijk, ik ga naar Alba om te zeggen dat ze de deuren van het gebouw laat sluiten en dat er niemand mag vertrekken. We moeten de verklaring van tweehonderd personen opnemen. Als deze man daarnet is gedood, bevindt de moordenaar zich in dit palacio.’

De Portal del Norte

Diago Vela

Winter, jaar des Heeren 1192

Ik heet Diago Vela, ze noemen me graaf don Diago Vela, zo men wil. In deze kroniek maak ik getrouw gewag van de gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden vanaf de dag dat ik na een afwezigheid van twee jaar terugkeerde naar het oude plaatsje Gasteiz of, zoals de heidenen het noemden, Gaztel Haitz, de Kasteelrots.

Ik reisde terug via Aquitanië en nadat ik Ultrapuertos was doorgetrokken meed ik Tudela, ik wilde geen rekenschap afleggen aan de oude koning Sancho, nog niet. Ik had diens dochter Berengaria afgeleverd bij het monster dat haar zou huwen, Richard, die Leeuwenhart werd genoemd, en niet om goede redenen kan ik verzekeren nu ik hem heb leren kennen. Mij dreef iets wat zich binnen de muren bevond van de stad die ik inmiddels ontwaarde.

Een mantel van bergkattenhuid voorkwam dat ik op die gure avond doodvroor.

Nog maar even en dan was ik bij Onneca...

Mijn uitgeputte rijdier liep briesend de steile helling op die naar de Portal del Norte voerde, de poort die Villa de Suso afsloot van de weg naar Arriaga.

Over de bruggen staken we de twee grachten over, ook al had ik de hinderlijke zekerheid dat een ruiter me al drie manen lang achtervolgde. Reden te meer om mijn rijdier de sporen te geven

en eindelijk de veiligheid van de stadsmuren binnen te gaan. Het was donker geworden en er waaide een wind die spoedig de eerste sneeuw van een strenge winter zou meevoeren, een slecht moment om in Victoria aan te komen. De poorten van Villa de Suso sloten bij het vallen van de avond, na de avondklok, ik zou me zeker nader moeten verklaren. Maar iets dreef me ertoe om zo snel mogelijk terug te keren...

De avond was maanloos, dus reed ik met een toorts in mijn hand. Aan mijn linkerkant ving ik een glimp op van de oude, buitenmuurse begraafplaats van de Santa María-kerk. Daar was 's ochtends markt gehouden, visafval lag op de graven, nachtelijk ongedierte vluchtte weg zodra ze mijn aanwezigheid bespeurden.

'Wie is daar op dit uur? Zie je niet dat de poort dicht is? We willen geen vagebonden in de stad,' schreeuwde de jongen vanaf de weergang op de stadsmuur.

'Noem je jouw heer don Vela een vagebond?' Ik hief mijn hoofd en verhief mijn stem, ik liet me horen daar voor de poort. 'Ben jij niet Yñigo, de eniggeboren jongen van Nuño de bontwerker?'

'Onze heer don Vela is dood.'

'Wie beweert dat?'

'Iedereen hier. Wie ontkent dat?'

'De overledene. Is mijn zuster er, *donna* Lyra?'

'Ze zal aan het oefenen zijn op de binnenplaats van de smederij. Mijn neef houdt de toorts voor haar vast, volgens mij heeft ze geweigerd aanwezig te zijn bij de huwelijksvoltrekking. Ik zal haar halen, maar ik zweer dat als het een val voor mijn *seniora* is...'

Welke huwelijksvoltrekking, dacht ik bevreemd.

'Zweer niet, Yñigo, anders moet ik je de boete wegens godslastering laten betalen. Wil je me nog rijker maken?' zei ik lachend.

'Als uw diepgetroffen en beminde broer Nagorno uw dood niet had verkondigd, zou ik inderdaad zeggen dat u mijn heer bent. U bent net zo lang en gespierd als hij was...'

Ziehier de verklaring: Nagorno. Altijd weer Nagorno. De alomtegenwoordige Nagorno.

‘Haal mijn zuster, nu, alsjeblieft,’ onderbrak ik hem. ‘Mijn ballen vriezen er nog af.’

Hij bleef een tijd weg, ik steeg af en strekte mijn verstijfde ledematen. Sneeuwde het al? Victoria had te kampen met een streng klimaat. Zo waren ook haar vrouwen en mannen, dikhuidig.

Maar weinig plekken had ik zo gemist als deze.

En Onneca... sliep ze misschien?

Een paar uurtjes nog, zei ik tegen mezelf. Geduld, Diago. Alles op zijn tijd.

Na de plicht brak eindelijk de tijd van leven aan.

De jongen kwam terug.

‘Onze donna Lyra zegt dat ik de poort voor u moet openen, dat ze ervan uitgaat dat u leeft, mijn... mijn heer. En dat u naar haar toe moet komen op de binnenplaats van uw smederij.’

Ten slotte liet ik de elementen achter me. Keerde ik de stille, kalme gronden de rug toe, ik keek een laatste keer om.

‘Yñigo,’ beval ik de knaap, ‘als er vannacht of voor dag en dauw nog iemand de stad in wil, waarschuw me dan en doe de poort niet open. En meld dat ook bij de Portal del Sur en die van de Armería.’

De jongen knikte en vertrok om de mannen te waarschuwen die de wacht hielden bij de andere poorten van Villa de Suso. Ik leidde mijn viervoeter langs de begraafplaats en sloeg af naar ons familiehuis, in de Rúa de la Astería.

De woning van ons geslacht, de Vela’s, bevond zich al zo’n vijfhonderd jaar op de noordkant van de heuvel, nog voordat die de naam Gasteiz had gekregen.

Onze smederij was in de loop der eeuwen niet ten onder gegaan, ook al was ze ten prooi gevallen aan de vlammen toen de Saracenen tweehonderd jaar geleden binnenvielen en haar reduceerden tot een rokende puinhoop. We herbouwden haar, verbeterden de bestendigheid van de muren, gebruikten geen hout meer en gingen door.

Mijn familie ging altijd door, ondanks het verstrijken van de tijd.

We bouwden de eerste omheining, onze woning werd er in de rug door gedekt, negentig inwoners waren er bijna tien jaar mee bezig. Het dorp werd groter, de donderdagmarkt tegenover onze smederij trok kooplieden, boeren en kleine pachters uit alle windstreken. Daarna volgde de Santa María-kerk, ook tegen de muur aan.

De stad was stil, na de avondklok. De donkere lucht vulde zich met lichte witte veertjes, vlokjes zachte sneeuw die nog niet op de daken bleef liggen. Ik reed naar de binnenplaats, op zoek naar mijn zuster.

Ik zag haar van verre; verscheidene brandende toortsen aan de pilaren hulden de kleine binnenplaats van de smederij in een zwak licht. Lyra oefende vaak, ze wilde de tekortkomingen van haar kleine gestalte compenseren met haar *scamarax* met gebogen blad. Al wierp ze die avond een stel Francisca-bijlen naar een vogelverschrikker, zoals de noorderlingen dat doen. Dat viel me op. Was het mogelijk dat mijn beste Gunnarr...?

Ik voelde de nostalgie van de twee jaren dat ik haar niet had gezien, steeg af en omhelsde haar van achteren zonder mijn kracht in te houden.

‘Mijn beminde zuster, wat heb ik naar jouw omhelzingen verlangd...’ bracht ik uit.

Wat volgde had ik niet zien aankomen. Scherp pikkende snavel, klauwen die me bossen haar uitrukten, de kracht van een beest dat uit het niets was gekomen, of beter gezegd, vanaf het dak van de binnenplaats.

‘Munio! Stop, alsjeblieft! Je wordt mijn ondergang nog!’ riep een stem die niet van mijn zuster was.

Het meisje dat ik had omarmd was niet Lyra, hoewel ze dezelfde bouw en kleine gestalte had. Verschillen kon ik ook niet zien, druk doende als ik was om te voorkomen dat die duivelse vogel me een oog uitpikte.

Toen floot ze op een weinig vrouwelijke manier en strekte ze haar arm. De enorme witte kerkuil daalde erop neer, maar pas nadat hij een laatste waarschuwing tegen me had gekrast.

‘Het spijt me, mijn heer!’ zei het meisje smekend.

Als ze ongetrouwd was, kwam ze niet uit de stad, waar de ongehuwde vrouwen hun haar in kortgeknipte plukken droegen met een paar lange lokken langs de oren. Ze droeg evenmin de kap van een getrouwde vrouw, wat een interessant mysterie opleverde; lichtbruin haar tot op de schouders was niet echt gebruikelijk in onze haardstede.

‘Munio is samen met me opgegroeid vanaf onze geboorte en hij is verliefd op me. Dat gebeurt soms met tamme vogels. Hij beschouwt me als zijn vrouw en hij is heel jaloers, hij laat geen man bij me in de buurt komen,’ verontschuldigde ze zich.

‘Hoe heet u, seniora?’

‘Ik ben Alix, de smid.’

‘De smid? Toen ik vertrok was Angevín de Salcedo de meester-smid.’

‘Mijn overleden vader, heer. Ook mijn oudere broers stierven aan de klierziekte en ik kwam terug uit het klooster van Leyre, waar vader me een paar jaar eerder naartoe had gestuurd, ook al hield ik van de smederij en vloeit er gesmolten ijzer door mijn aderen.’

‘Dus u bent een krijgshaftige non,’ zei ik lachend toen ik haar de bijl zag grijpen.

‘Ik was novice, maar iemand moest het klooster verdedigen tegen het tuig dat zich uitgaf voor pelgrims op de tocht naar Santiago.’

‘Ik heb haar meegebracht, mijn beste neef. Lyra vroeg het me toen Alix’ broers waren gestorven en ze niemand meer had om haar te helpen met de smederij,’ klonk een bulderstem in het donker.

‘Gunnarr? Ben jij het echt? Ik dacht dat je pelgrims naar de havens van de Engelse Camino bracht,’ zei ik, en ik haastte me om hem te omhelzen.

De reus met de witte wenkbrauwen stapte lachend uit de schaduw. Hij tilde me op als was ik een musje, hoewel ik aan alle hoven waar ik was geweest twee koppen boven iedereen uitstak.

Gunnarr Kolbrunson stamde af van onze noordelijke familietak in de Deense contreien, maar velen in Victoria verwedden stiekem dat hij een afstammeling was van de *gentiles*, de reuzen die onze bergen in den beginne bevolkten.

‘Ik wist dat je niet dood was, hoe had jij nu kunnen sterven als je ons allemaal zult overleven?’ prevelde hij geëmotioneerd.

‘Wie zegt dat ik dood ben?’ vroeg ik voor de tweede keer die avond.

‘Dat moet je aan je broer vragen. In feite ben ik naar Victoria gekomen voor Nagorno’s huwelijk. Ze hebben elkaar het jawoord al gegeven, Diago. Nagorno heeft haar de *arrha* overhandigd.’ Hij sprak behoedzaam, en het voelde als een betuiging van deelneming. ‘Ze zijn nu aanbeland bij de voltrekking. Nagorno en de vader van de bruid stonden erop dat er getuigen bij de maagdenproef zijn. Lyra wilde er niet heen en ik ben evenmin gegaan, uit respect voor jou. En ook omdat ik, hoe celibatair ik ook ben, vannacht niet met pijnlijke ballen wil slapen. Besluit jij zelf maar. Ze zijn een poosje geleden naar binnen gegaan.’

Mijn zuster kwam naar buiten met een toorts en een beroet gezicht. Ze droeg dezelfde leren voorschoot als op de dag dat we afscheid hadden genomen. Het waren vele avonden in het oosten geweest dat ik onze stille momenten bij de haard had gemist.

‘Zo is het, broer. Ik ga niet,’ zei Lyra met een gereserveerd gezicht.

Ik vreesde het ergste, iets waaraan ik nooit had gedacht, het tegendeel van wat ik verwachtte toen ik mijn rijdier naar Victoria leidde.

‘Waar?’

‘Dat weet je wel, in het huis van de graaf de Maestu, in de Cantón de la Armería. Zweer bij Lur dat ik er geen spijt van krijg dat ik het je heb verteld,’ antwoordde Gunnarr.

‘Er zullen geen koppen rollen, als dat is waar je je zorgen om maakt.’

‘Inderdaad, natuurlijk maak ik me zorgen. Zweer het.’

‘Ik zweer het.’

‘Bij Lur.’

Ik zuchtte.

‘Bij Lur. Maar jij gaat niet mee, uiteindelijk verdedig je altijd Nagorno.’

‘Ik ga niet met je mee, Diago. Ik weet dat je woord wet is, maar dwing me niet, nooit, om te kiezen tussen Nagorno en jou. Hij heeft me gered in de Deense streken, en aan zijn zijde ben ik in het oosten een man geworden. Wat ik nu ben, heb ik aan hem te danken, dat weet je.’

Een vechtlustige handelaar die zich niet aan zijn woord houdt, mijn geliefde Gunnarr. Dat heeft mijn broer van je gemaakt, zei ik zwijgend in mezelf. Het was zinloos om de aloude discussie te hervatten.

Ik draaide me om en ging door de Rúa de las Tenderías op weg naar het huis van de man die mijn schoonvader had moeten zijn, de beste graaf Furtado de Maestu.

‘Alix, ga met hem mee!’ hoorde ik Lyra achter mijn rug bevelen. ‘Voorkom dat mijn broer een dwaasheid begaat. Ik stop Munio wel in zijn kooi.’

Even later hoorde ik zachte voetstappen achter me.

‘Ik heb geen kindermisje nodig. Ga verder met je bezigheden,’ zei ik met een zijdelingse blik op haar.

Ze had de slip van haar tuniek over haar hoofd geslagen, bij wijze van capuchon, zodat haar haar bedekt was.

‘Bij afwezigheid van mijn senora Lyra dien ik Gunnarr, heer. Maar mijn heer Diago is de heer van mijn stad, dus bij afwezigheid van Gunnarr dien ik u.’ Ze liet me de kleine bijl zien die ze had verborgen onder haar lakense manteltje en trok een samenzweerderig gezicht. ‘Als het in u opkomt koppen af te hakken, ben ik aan uw zijde om te voorkomen dat de uwe wordt afgehakt.’

Het beu te redetwisten, uitgeput na de lange reis vanaf Ultra-puertos, liet ik toe dat mijn schildvrouwe me volgde door de donkere, geplaveide straat.

Het huis van de graaf de Maestu was makkelijk te vinden: ach-

ter de ramen straalde een warme kaarsengloed, de rest van de Cantón was donker.

Bij de ingang van het portaal trof ik een van de bedienden van de graaf. Hij moest steun zoeken bij de deurpost, zo bezopen was hij.

‘Wie daar?’ lukte het hem uit te brengen.

‘Je heer, graaf don Vela,’ antwoordde ik, inmiddels vermoeid van al dat gevraag.

‘Graaf don Vela is op dit moment druk met andere, veel aangenamere bezigheden, een verdieping hoger,’ antwoordde hij met die belachelijke felheid die God dronken lieden verleent.

Ik bracht mijn elleboog omhoog en zette zijn nek klem tussen de deur en mijn arm. Ik drukte een beetje, net genoeg opdat hij me serieus zou nemen.

‘Ik ben Diago Vela, Remiro, en als je me niet herkent, komt dat doordat je veel te dronken bent om de wacht te houden bij de deur van jouw heer. Laat me erlangs voordat ik de graaf vertel over je neiging om riojawijn van hem te pikken,’ siste ik behoorlijk kwaad.

De man snakte naar lucht en eindelijk herkende hij me.

‘U bent het inderdaad. Kom verder, beste heer. We hebben u erg gemist in de stad.’

‘Waar?’ vroeg ik slechts, het beu dat alle deuren voor me dichtgingen.

‘Ze zijn in het slaapvertrek.’

Mijn schildvrouwe volgde me met een bezorgd gezicht. Ik liep de oude houten traptreden op, ze kraakten onder mijn gewicht. Ik kwam bij het vertrek, dat ik eerder had bezocht. Een dozijn ingezetenen belette me te zien wat zich onder de baldakijn van de sponde afspeelde.

Ik gaf een paar elleboogstoten, iedereen ging opzij. Sommigen herkenden me en dachten dat ik een geest was. Ik zag angst in hun verschrikte ogen, meerderen bekruisten zich. Het ging allemaal langs me heen, ik probeerde alleen maar te zien wat er achter de stof gebeurde.

Het was mijn broer Nagorno, hij had gemeenschap met iemand

zonder zich erom te bekommeren dat hij bekeken werd. De Heilige Kerk van Rome veroordeelde elke vleselijke vereniging die niet met de man boven de vrouw plaatsvond en ze veroordeelde eveneens naaktheid in de sponde, maar mijn broer had zijn hemd uitgetrokken en ik zag zijn rug, glinsterend en bruin, en zijn vele gevechtsslittekens.

Een stel witte dijen stak aan weerszijden uit. Zij had haar lange hemd aangehouden, maar te oordelen naar haar gezicht en haar gekreun genoot ze van mijn broers stoten.

Twee jaar had ik dat geliefde gezicht niet gezien, het haar dat even zwart was als het mijne, de goudbruine ogen en de bleke lippen. Onneca genoot onder de verwonderde blik van de getuigen van de voltrekking van het huwelijk, gewend als ze waren dat de bruid een doodsbanne, gepijnigde maagd was.

Mijn God, Onneca! Met deze verplichte getuigen zou je beter je best moeten doen om maagd te lijken, dacht ik.

Ik maakte me zorgen om haar, ze copuleerde met mijn broer en toch maakte ik me zorgen om haar.

Geen van beide partijen was zuinig met kreten van genot totdat mijn broer klaar was. Hij rolde van haar af en toonde schaamteloos zijn pezige naaktheid aan de inwoners. Een dozijn hoofden kwam nieuwsgierig dichterbij om het resultaat van de strijd vast te stellen. De drie uitverkoren matrones schoven het gaas opzij en inspecteerden de sponde. En daar was het, de bloedvlek die haar vader verwachtte.

Ik zuchtte opgelucht, even was ik Onneca's middeltjes vergeten.

Hoe zou ze zoiets belangrijks ook aan het toeval overlaten?

We kenden allebei de manier om een maagdelijkheid voor te wenden die ze niet meer bezat. Het was gebruikelijk om een of ander ingewand van een kip in het vrouwelijke geslachtsdeel te stoppen, opdat het bloed op het lid van de bruidegom achterliet. We hadden erom gelachen in mijn bed, jaren eerder, toen we plannen maakten voor ons huwelijk en we aannamen dat haar vader om de maagdenproef zou verzoeken.

Ik geloof dat ze me op dat moment niet herkende, druk als ze was om haar lange hemd te fatsoeneren zodat er niet te veel getoond werd aan de ongezone nieuwsgierigheid van onze vazallen, maar mijn broer zag me wel. Het was een seconde, onze blikken kruisten elkaar, hij perste zijn lippen op elkaar en glimlachte, zelfgenoegzaam zou ik zeggen.

Mijn hand gleed vanzelf naar de dolk onder mijn mantel. Ik was het niet, het was de woede die haar daarheen leidde. Een andere hand, kleiner, verhinderde dat ik hem uit de schede trok.

‘De graaf de Maestu, mijn heer,’ waarschuwde ze.

Furtado de Maestu was nog altijd goedgebouwd, al vond ik hem er die avond wat kwakkelend uitzien: zijn voorheen glanzende haardos was nu grijs en zijn gezicht afgeleefd. In elk geval had hij de goede gewoonte behouden om zich te kleden alsof er elke dag een dochter van hem trouwde. Niet voor niets dankte hij zijn fortuin aan de handel in grove stoffen, waar grote vraag naar was in Castilië. Dankzij Maestu was het gilde van de stoffenwevers het talrijkst geworden onder de bewoners van Nova Victoria, de buitenwijk Sant Michel die eveneens werd ommuurd en toegevoegd aan Villa de Suso toen koning Sancho de Wijze ons een tiental jaar eerder de privilegies en rechten had verleend. Op papier waren beide delen één stad, de stad Victoria, zeer begeerd omdat ze de grens en de sleutel tot het koninkrijk vormde. Maar de stadsmuren en de drie poorten verdeelden meer dan enkel *rúas* en *cantones*.

‘Maar hoe is het mogelijk, mijn geliefde Diago? U leeft!’ fluisterde hij, en hij keek behoedzaam om zich heen.

‘Altijd al,’ antwoordde ik beledigd. ‘U bent me een verklaring schuldig, beste vriend. We namen afscheid met de belofte van een huwelijk, u zou mijn geliefde schoonvader worden, en nu, wat ben ik? De broer van de echtgenoot van uw dochter, mijn verloofde?’

Hij gebaarde dat ik moest zwijgen en leidde me de trap op naar de tweede verdieping, op zoek naar discretie, en om me aan het oog te onttrekken. Met een blik verzocht ik Alix de Salcedo in het

slaapvertrek te blijven bij de rest van de inwoners. Het beviel haar niet, maar ze gehoorzaamde.

‘U hebt geen afscheid genomen, beste heer,’ snauwde hij zodra we alleen waren. ‘U verdween.’

‘Ik had mijn redenen, ik ben niemand verantwoording schuldig.’

‘Maar natuurlijk. En mijn diepbedroefde dochter maar op u wachten, en ik hield me aan mijn belofte haar hand aan u te geven, geloof me. Maar toen kwam de brief met het bericht van uw dood,’ zei hij nadat hij de resten van het banket met zijn mouw van zijn lippen had geveegd. Hij rommelde in een met fluweel beklede kist en overhandigde me het schrijven.

‘Wie heeft deze brief afgeleverd?’ vroeg ik toen ik hem had gelezen.

‘Een boodschapper, neem ik aan.’

‘En waarom geloofde u het?’

‘Waarom niet? Er staat in geuren en kleuren beschreven dat uw schip voor de kust van Sicilië is vergaan.’

De persoon die de brief geschreven had, was op de hoogte van iets wat maar weinigen wisten: mijn reis door de Alpen naar Sicilië en de storm die ons afsneed van de andere schepen. Wat zou hij nog meer weten?

‘Het is waar dat er een reis over zee was, en een storm. En het is ook waar dat mijn schip strijd leverde met de golven en dat we tegen onze wil bij Sicilië eindigden. Maar het schip is niet vergaan en niemand is gestorven. Zelfs ik niet, zoals u ziet. En om een door een onbekende boodschapper gebrachte brief hebt u mijn verloofde aan mijn broer gegeven?’ zei ik geschokt, op luide toon.

‘Sst! Beschaafd, alstublieft, u bevindt zich in mijn huis en de meeste genodigden hebben u nog niet gezien. We moeten kijken hoe we met deze puinhoop omgaan. Om antwoord te geven op uw vraag, ik hechtte geloof aan de brief omdat hij verzegeld was met het koninklijk lakzegel. De envelop met de lak heb ik niet bewaard, daar zag ik de noodzaak niet van. Maar hier ziet u het kruis pattée van zijn signatuur.’

Ik las het schrijven tot het einde en schraapte mijn keel.

‘De koning is dus Sancho de Wijze?’

‘Hij is het die ons op dit moment regeert, kent u een andere koning van het gebied Navarra?’

Onmogelijk, hij zou mijn toekomst nooit op deze wrede manier dwarsbomen na alles wat ik voor hem heb gedaan, dwong ik mezelf te denken.

‘Ga slapen, beste heer. De nacht vordert, u ziet er vermoeid uit van de reis, uw haar is bebloed, en hier kunt u niet blijven zonder een schandaal te veroorzaken. Laat deze oude vriend de bruiloft van zijn dochter vieren zoals het betaamt. Morgen kijken we hoe we dit onrecht teniet kunnen doen. Ik vrees dat u urgentere problemen hebt dan het feit dat uw broer u heeft beroofd van de vrouw die de uwe zou worden. De nieuwe graaf don Vela, Nagorno, leidt met ferme hand de edelen die onlangs zijn aangekomen in Nova Victoria, en volgens de aloude inwoners van Villa de Suso begunstigt hij hen buitensporig. En omdat die lummel van een eerstgeborene van me kruistochtje blijft spelen en niet voor nageslacht zorgt, heb ik vandaag de huwelijksvoorwaarden getekend waarin is opgenomen dat Onneca’s nakomelingen de toekomstige graven de Maestu zullen zijn. Door dit huwelijk, dat het fortuin dat van u was met het mijne verbindt, zullen zij de heren worden van alles wat zich binnen deze stadsmuren bevindt.’